VÅRNUMMER • ÅRGÅNG 71 • NR 1
Berga i MARS 2011

Borg-Skum

Kamratföreningen Vapenbrödernas tidskrift

VAPENBRÖDERNA ÄR AMFIBIEREGEMENTETS KAMRATFÖRENING

Foto: KSWA

Full fart på byggnation av ny Militärrestaurant.

BORG-SKUM

Nytt År och ett nytt utkast till B-S ligger på bordet. Vad månne detta år föra med sig?

Måste vi även detta år minska med en utgåva eller t o m minska sidantalet? Ibland, i mina mörkaste stunder, så saknar jag den vilja som måste ha funnits bland våra föregångare vid bildandet av Vapenbröderna. Hur fick man till det under trettiotalets karga ekonomiska tider? Nu är det en svår tid för vår förening att hålla lågan brinnande. Intresset för föreningsliv är svalt hos våra yngre kamrater. Sponsringen från försvarsmakten har minskat avsevärt. Överbefälhavaren har tillsatt en utredning för att utreda huruvida försvarsmakten kan ha behov av Kamratföreningar. För oss är det en självklarhet att vi utgör en länk ut i det civila samhället såsom en resurs för rekrytering och stöd. Tidigare när pliktlagen gällde så kom alla unga män med "automatik" till grindarna.

Så är inte fallet längre och det är här som vi ser oss som en självklar länk till folket – Kamratföreningarna är den kvarvarande "folkförankringen".

Föreliggande nummer innehåller den första delen av en Vapenbroders upplevelser under beredskapstiden. Dessutom en liten artikel från en av våra tidigare ordförandens, tjänstgöring som Försvarsattaché.

Missa inte inbjudan till vårt årsmöte som avhålls den 9.april.

Ställ upp!

Slutligen vill jag framföra styrelsens tack till de medlemmar som insänt frivilliga bidrag till föreningen.

Rekrytera mera – ta kontakt med era kamrater från förr och få dom att ansluta sig.

Inkom gärna med berättelser om er tid i vapnet. Bilder och texter Vi ses på Årsmötet! ■

Red.

REDAKTION

Redaktör:
Hans-Jochen Seifert
tillika ansvarig utgivare
Tfn 08 541 316 56
Mobil 0708 541 385
lenjoc@telia.com

Redaktionskommité:
Ingemar Wemmenhög
Tfn 08-541 360 12

Redaktionens adress och tfn:
Borg-Skum
1. Amfibieregementet
130 61 Hårsfjärden
Tel 010 823 30 00

Utgivning:
Fyra nummer per år

Layout:
P&B Grafiska HB
Mobil 070 781 86 04
gunilla@anv.se

Tryckeri:
Wassberg + Skotte Tryckeri AB

VAPENBRÖDERNA

Amf 1, 130 61 Hårsfjärden

Årsavgift:
175 kr

Plusgiro:
9 33 80-4

Bankgiro:
473-0537

Skattmästarens adress och tfn:
Kristina Granaht
Rindöby 1 · 185 41 Vaxholm
Tel: 08 541 363 42
kristina.granaht@tele2.se

Adressändring meddelas skattmästaren

VAPENBRÖDERNAS STYRELSE

Ordförande:
Överste Ola Truedsson

1. vice ordförande:
Bengt Svanteson

2. vice ordförande/tillika klubbmästare:
Christina Grahn

Övriga styrelseledamöter:
Hans-Jochen Seifert,
Staffan Vestin, Kristina Granath,
Per Brännhammar, Agneta Blom,
Tommy Aasa, Gun Källman,
Lars Inge Pettersson,
Svenåke Wickström

Suppleanter:
Claes-Arne Sunnman

Revisorer:
Håkan Söderlindh,
Christer Uppström

Revisorssuppleant:
Christer Sandström

Vapenbrödernas Valberedning:
Karin Enström samt Håkan Melin
(sammankallande)
Göran Mattson

Kontaktman för föreningsmedlemmarna
Om Du har frågor eller förslag rörande föreningens verksamhet m m.

Skriv eller ring till:
Per Brännhammar
V Bangatan 53 A, 195 40 Märsta
Tfn 08 591 138 88

GLÖM INTE MEDLEMSAVGIFTEN!!

Vapenbröder – besök www.urkustjagarna.dinstudio.se

ORDFÖRANDE
i Vapenbröderna

Foto: KSw

VÄLKOMNA TILL ETT NYTT ÅR OCH NYA UTMANINGAR.

När jag tittar ut från mitt tjänsterum ser jag att isen fortfarande ligger blank på Hårsfjärden. En is som vittnar om att det är ett tag kvar innan stridsbåtarna börjar åka och de olika plutonerna och kompanierna ger sig ut bland öarna för att öva. Som tur är har ju Amfibiekåren nu fått tre nya svävare som ger oss rörlighet i skärgården oavsett om det är is eller ej. Samtidigt har vi en bra resurs att stödja det civila samhället om det skulle krävas.

Nya utmaningar skrev jag och det har vi flera stycken men den allra största är det nya personalförsörjningssystemet som börjar märkas alltmer på regementet. Fortfarande så har vi några soldater eller rekryter som de numera kallas kvar. Rekryter som valt att fullfölja sin militära grundutbildning på frivillig grund. Flera av dessa rekryter har redan anmält att de är intresserade av att fortsätta arbeta i Försvarsmakten och vid Amfibieregementet, dvs bli anställda soldater i våra krigsförband. Senare i vår, vecka 17, så påbörjar vi vid regementet den första utbildningsomgången i det nya systemet utan värnpliktiga. Då rycker 150 frivilliga rekryter in för att göra sin grundläggande militära utbildning, GMU.

Utbildningen varar i tre månader varefter de som är godkända och intresserade erbjuds anställning vi något av våra två krigsförband, 2.amfibiebataljonen eller 17.amfibiebevakningsbåtkompaniet. Under de första sex månaderna är det en sk. provanställning där antingen regementet eller den enskilde med kort varsel kan avbryta anställningen. Under GMU har rekryterna värnpliktsliknande förmåner för att som provanställda ha månadslön och vara arbetstidsreglerade som övriga medarbetare. Att attrahera och rekrytera unga tjejer och killar till GMU och fortsatt anställning kommer att vara en av våra absolut viktigaste arbetsuppgifter de kommande åren.

Idag har vi ca 150 anställda soldater vid våra krigsförband på Berga och i Göteborg för att mot slutet av detta året ha ca 350 anställda. En tuff uppgift men vi är övertygade om att vi kommer lyckas. Parallellt med detta har vi ett fullspäckat första halvår att se fram emot. Förutom GMU kommer regementet att vara med i den maringemensamma övningen SWENEX II som genomförs på Gotland och i omgivande farvatten. Den sjunde maj genomför vi tillsammans med 4.sjöstridsflottiljen Marinens dag i Stockholm. Platsen blir Skeppsholmen och vi hoppas på både fint väder och många besökare. Regementet kommer också att synas på de kungliga slotten då vi har ett antal högvaktspass under våren. Dessutom är Amf 1 ansvariga för Nordiska mästerskapen i Marin femkamp på Berga. Som parentes kan nämnas att vi nästa år är värdförband för VM i Marin femkamp.

Ytterligare en sak som är värd att kommentera är att Amf 1 fick tillökning den första januari i år då säkerhetskompani sjö (säkkomp sjö) blev en av regementets utbildningsenheter i Göteborg. Säkkomp sjö är som en mycket generell beskrivning en blandning av fd. bassäk i Marinen, militärpolis (MP) och ren underrättelseinhämtning. Kompaniet tillhör i grunden Livgardet och den säkerhetsbataljon som de sätter upp men Amfibieregementet har fått uppgiften att utveckla och utbilda just detta kompani. Uppgiften känns helt rätt eftersom säkkomp sjö, precis som namnet antyder, arbetar och har sina uppgifter i den marina miljön. Vi hälsar dom varmt välkomna i amfibiekretsen.

Blickar vi lite längre fram har regementet två stora och tunga uppgifter. Uppgifter som vi ser fram emot men som kommer kräva stort engagemang både hos enskilda och hos hela regementet. Den första är att vi skall ansvara för OMLT (Operational Mentoring Liaison Team) under slutet av 2011 och början av 2012. OMLT består av ca 20 officerare och 20 soldater och deras huvuduppgift är att stödja uppbyggnaden av den afghanska armén i vårt fall en afghansk bataljon. Vi har utsett förre chefen för amfibiebataljonen övlt Roger Nilsson till chef och han är i princip klar med vilka individer som skall tjänstgöra på de olika befattningarna. Vi önskar dom lycka till med sitt viktiga och svåra uppdrag. Den andra uppgiften är att Amf 1 skall ha huvudansvar för det svenska bidraget till Afghanistan 2013 men mer om det i senare nummer av Borgskum.

Innan jag avslutar vill jag påminna om vårt årsmöte som går av stapeln på Berga den 9 april. Jag hoppas få se så många som möjligt av kamraterna vid detta tillfälle men fram till dess så vill jag bara säga; Håll ut, våren kommer i år också. ■

Lev väl!

Ola Truedsson
Regementschef

En ”Veteranminör” på utflykt

HMS Skramsösund.

Torskär f d Bevb61.

EFTER EN TREVLIG Minör/maskin/dykträff på Waxholmshotell den 17/11 2010 bestämde jag mig för att besöka Oskar-Fredriksborg och *”Grisselmaren”* d v s det vi i dagligt tal kallade för *”Minörhamnen”* – vilket i många år var min arbetsplats.

Jag fann där en del historia från en svunnen tid som jag fotograferade. Det första jag lade märke till var ett par skal av övningsminorna K9 o K10 som numera gör tjänst som blomlådor utanför ”Underverket” (nedre våningen på Triton). På träffen fick vi veta att minorna K9 och K10 numera är avvecklade så dessa *”blomlådor”* torde vara det sista som finns av dom.

"Blomlådorna" d v s resten av mina K9 och K10.

Runt hörnet på f d minförrådet vid stora kajen låg det stolta fartyget HMS Skramsösund tidigare känd som Mul 17, numera med civil ägare. Fartyget är relativt väl underhållet och enligt ägaren i fullt sjödugligt skick. Många är de Minörer som har slitit på detta fina gamla fartyg som tjänstgjorde på 1. muldiv främst som utbildningsplattform för åldersklassen men även för arbeten med utläggning och hemtagning av skarpa mineringar.

Fartyget byggdes på Örlogsvarvet i Stockholm och togs i tjänst 1957-03-15. Deplacement 200/245 ton, längd 29 m, bredd 7,4 m, djupgående 3,1 m, fart ca 10,5 knop. Bestyckning 1st 40 mm akan. Namnet ***Skramsösund*** åsattes 1985.

Efter en pratstund med ägaren och lite fotografering vände jag mig mot Mulkajen där det ligger en annan gammal kvarleva – bevakningsbåten *”Torskär”* tidigare kallad **Bevb61**. Denna tjänstgjorde under sina sista år under Materielenheten och då som bas för serviceteamet som åkte runt i skärgården och genomförde översyner på våra fasta batterier. När 61:an var ny gjorde den tjänst på Kustjagarskolan under några år.

Bevb61 byggdes 1959 vid AB Larsons mekaniska varv i Kristinehamn och var den första i en serie på 17 st fartyg av det slaget. Längd 21 m, bredd4,6 m, djupgående 1,3 m, fart 18 knop, bestyckning 1st 20 mm allmålspjäs m/40-73. Även detta fartyg har numera en civil ägare och blivit varsamt modifierad men synes vara relativt sliten.

Du, läsare, som har intresse kan hämta data på länken http:// kustartilleriet.gearhead.se/ship.html. ■

Med tillönskan om god fart

Peter Svartengren,Veteranminör

Oskar-Fredriksborg - KRAFTCENTRALEN

Borg-Skum nr 1 år 1978 innehåller ett reportage som handlar om den gamla kraftcentralen i Nedre Verket på OF vilken från början levererade ström till fästningen och småningom till hela OF. Men hur gick det sedan?

Diesel Polar T3K, tillverkat i Sickla 1910. 135 hkr, 260 r/m. Generator 84 kw, 110 volt likström.

Efter det att Vattenfall i mitten av 1920-talet tagit över ansvaret för leverans av elektricitet till Rindö så stod kraftcentralen som ett reservkraftverk ända in på 1960-talet. Därefter lämnades det åt sitt öde. I början av 1990-talet tyckte vi (undertecknad m fl) att något borde göras åt detta *"industriminne"* varför vi tillskrev Fortifikationsbefälhavaren med förfrågan om Fästningsmuseet fick ta hand om kraftcentralen. Svaret blev *"... ja , men ni får inga pengar..."*

Vi satte igång att röja och städa varefter den frivillige entusiasten, *ingenjören Bo Engelbrecht* började att renovera den ena av de två dieselmotorerna som hade installerats omkring år 1910 (de ersatte ångmaskinerna som tidigare hade funnits där). Vår tanke var att få motorn i drift. Arbetet pågick i perioder under 1990-talet men så insjuknade *Bo Engelbrecht* och den nytillsatte museechefen visade inget större intresse för projektet varför arbetet tyvärr avstannade. År 2009 dök det upp en ny entusiast – *Ingenjören Lars Carlsson*, pensionerad från Kustbevakningen. *Carlsson* genomförde sin grundutbildning vid KA1 och var där vikarierande skeppare på en av Kustjägarskolans 200-båtar (ordinarie skeppare var *Martin Svensson*). *Carlsson* satte igång där *Engelbrecht* slutat och skaffade sig dessutom en medhjälpare, *Bengt Eklund*, som under sitt yrkesverksamma liv hade lagat lok på Roslagsbanan. Senare utökades skaran med *Per-Åke Eriksson*, vilken som barn bott på OF och vars far, *Evert Eriksson* som på sin tid var den som kunde köra regementets Caterpillartraktor. Dessa tre entusiaster arbetar nu en gång i veckan med målsättningen:*"motorn ska igång och visas upp för intresserade.."*.

Mycket arbete återstår dock – Vi bör önska dessa herrar en tanke och ett stort *"Lycka Till"*.

Lite vid sidan om detta projekt har entusiasterna flyttat ner den ångmaskin som en gång satt i ångslup 8 vilken på sin tid kördes av *Mulle Carlsson*. ■

Torsten Dahlen

Nya medlemmar!

Vi hälsar dem välkomna i kamratkretsen

Gustaf Clarin, Jönköping,
Ulf Fredriksson, Saltsjöbaden
Jan Ohlson, Karlstad

Avlidna medlemmar!

Vi tackar för deras trohet och behåller dem i vårt minne

Sigvard Horn, Handen
Ingemar Ramberg, Sjötorp
Ulf Ressel, Lidingö
Stig Ränkedal, Årjäng

Fyra år *som* marinattaché i USA

Att i en kort artikel försöka beskriva en fyraårig tjänstgöring som attaché är nära nog en omöjlighet men jag gör ett försök.

Flygoperationer ombord på USS Harry S Truman.

I ROLLEN SOM ATTACHÉ är det lätt att samla på massor med positiva minnen som kommer att finnas kvar och vara grunden för framtida återblickar och framförallt är det alla fantastiska människor man mött som givit upplevelser för livet. Det finns dock en vardag som handlar om att skapa kontakter med alla möjliga organisationer och myndigheter med knytning till Sverige och framförallt den svenska försvarsmakten.

De förutfattade meningar som finns kanske kan sammanfattas i en historia som troligtvis de flesta nationaliteters attachéer älskar att berätta vilket är att en kamel kan arbeta i många dagar utan att dricka och en attaché kan dricka i många dagar utan att… Inget kunde dock vara mer fel. Det är långa arbetsdagar och alkoholintaget måste begränsas eller helt utebli för att kunna klara ut detta arbete under lång tid.

En attaché har många uppgifter men den vikigaste är att representera Sverige i ett främmande land och i mitt fall representera den svenska regeringen, förvarsmakten och marinen. Syftet är tvåfaldigt, dels att skapa mervärde till den information som redan finns hemma i Sverige och dels att skapa relationer och samarbeten mellan värdlandet och Sverige. Det kunde röra sig om amerikanska förband, staber men även tankesmedjor med olika inriktningar för att skapa en samlad bild i olika ämnesområden. Ett område kan kopplas ihop med alla dessa syften som exempel så hade den svenska ubåten Gotlands verksamhet i San Diego som följdeffekt ett stort intresse för andra svenska förmågor men det förde även med sig ett brett kontaktnät i den amerikanska marinen som kunde ge mig information om amerikanska förhållanden.

I mitt fall rörde det sig om att under perioden 2006–2010 skapa relationer inledningsvis i USA för att därefter starta upp i Kanada och avslutningsvis inleda ett arbete i Mexiko. Det är alltid lätt att skapa relationer inom attachékåren eftersom alla är där med samma uppgift och det finns alltid ett stort utbud av aktiviteter dem emellan. Det är dock inte det som är huvudsyftet utan värdlandets representanter är de som man skall etablera kontakt med i första hand för att öka det bilaterala samarbetet.

ATT VARA ATTACHÉ var ett lagarbete tillsammans med *hustrun Ingegerd* och utan hennes engagemang och arbete skulle det vara omöjligt att kunna etablera det breda kontaktnät som blev

resultatet efter fyra år. I många fall var hon ledande i att hitta nya intressanta kontakter och livslång vänskap men även helt ovärderlig för att hjälpa mig att skapa kunskap om det samhälle vi levde i och som vi skulle ha en uppfattning om. Grunden för den kontaktskapande verksamhetens djup är den representation som genomförs i hemmet där man kan utveckla relationen till viktiga kontakter. Det kan inte nog understrykas att de värdefullaste kontakterna är personliga och kan i mycket liten utsträckning ärvas av sin föregångare.

BESÖK FRÅN SVERIGE är mycket viktiga för att bygga upp relationer som sedan direkt kan utöka det bilaterala samarbetet och bland annat Marininspektörens besök har varit mycket viktiga i mitt arbete med att få kraft i samarbetet inom det marina området.

ATT KOMMA TILL USA för andra gången innebar att man hade en god grund att stå på för att snabbt komma in i arbetet. Vi var förberedda på den byråkrati som skall passeras för att få de grundläggande behoven tillfredställda såsom hur att hitta platser att göra sina inköp på till att redan ha en kredithistoria vilket kanske är allra viktigast för en nyinflyttad. Det är viktigt att skapa en känsla av att man är hemma men ändå borta. Det man upplever är en begränsad tid som man skall ta tillvara på och gärna inse att man kan inte vänta och göra saker senare för helt plötsligt så har det gått fyra år.

När man kommer till det stora landet i väster så har man en hel del förutfattade meningar om hur det är vilket med tiden enbart visar sig vara alldeles fel och man lär sig nya saker varje dag. Den bild man får av media och underhållningsbranschen är en mycket förenklad bild av landet som man har all anledning att skaffa sig egna erfarenheter för att kunna ifrågasätta. För att vara en god rapportör så måste man ha kunskap om det inre livet i landet och det skadar inte att själv uppleva det som man tar sig friheten att kommentera. Detta innebar att vi försökte resa till olika platser men även följa på plats olika nationella evenemang såsom firandet av olika nationella högtider. Att få förmånen att uppleva allt från demonstrationer för och emot Irakkriget, presidentinstallation, hangarfartygsoperationsträning, kongressförhör, kajakpaddling i träskmarker med alligatorer, 11 timmars bussresa i norra USA, seminarier om blandade ämnen är bara en bråkdel av alla de intryck som utgjorde grunden för mitt arbete.

Vardagen bestod annars i att skriva rapporter, planera besök, läsa underlag som bakgrundsinformation i olika ämnen, förbereda och genomföra samtal med representanter för alla möjliga militära och ibland civila organisationer och dialoger med våra mottagare hemma i Sverige för att kunna lösa ställda uppgifter.

Det bilaterala kontaktnätet är stort och för läsarna av Borg-Skum så finns det flera exempel där vårt amfibieregemente har varit engagerat såsom stridsbåtsförarutbildning av amerikanska flottans båtförare till deras version av stridsbåt 90, besök från regementet till marina förband i USA och även besök från dem till regementet.

KANADA VAR ETT land som jag inte hade någon erfarenhet av alls innan jag fick uppgiften att tjänstgöra som biträdande försvarsattaché. Det blev en mycket intressant tid att få börja om i ett nytt land men samtidigt att få möjligheten att på samma kontinent kunna jämföra två länder som har mycket olika historiska bakgrunder och stora skillnader även i dagens samhälle. Trots dessa skillnader så är det ekonomiska beroendet och samhörigheten stor mellan USA och Kanada. Det finns även stora samarbetsområden på den försvarspolitiska sidan mellan Sverige och Kanada såsom operativ verksamhet i Afghanistan, transformeringserfarenheter och marina operationer utanför Afrika. Att få arbeta med en till storleken liten ambassad som i många stycken krävde ett antal roller för varje medarbetare var även en lärorik upplevelse.

I DEN SISTA DELEN av min tjänstgöring startades upp representation som försvarsattaché i Mexiko vilket endast blev en inledande resa för att utröna behovet av bilaterala kontakter. Det finns ett stort samarbete sedan tidigare kring byggandet av stridsbåtar till den mexikanska marinen men även andra teknikområden är av bilateralt intresse.

Forts. sid 8 »

Förevisning av robottestplats på Hawaii.

Ceremoni på Arlingtonkyrkogården, Washington DC.

Kanadas nationaldag. Allt går i rött!

Gemensamt för allt arbete är att utgå från sig själv då man representerar så att man kan skapa en hemtrevlig stämning samtidigt som, man presenterar svenska seder och traditioner. Det är ovärderligt att den medföljande är en del i detta arbete samt att man arbetar som ett team för att få bästa resultat. Det är både en gåva att få tjänstgöra tillsammans utomlands men även en stor uppoffring för den medföljande. Visst var det långa dagar med i huvudsak representation på kvällarna som gjorde att man uppskattade de få kvällar som man kunde spendera hemma framför brasan eller TV:n. Grannsämjan i området där vi bodde kändes som en välkomsthälsning av amerikanska vänner som fortsatte hela tjänstgöringen och det var lätt att finna samhörighet.

Samarbetet inom ambassaden är avgörande för resultatet att representera Sverige i världlandet. Det krävs stort engagemang från alla parter för att skapa detta samarbete och insikten av kompletterande kapaciteter utgör grunden för det samlade resultatet.

AVSLUTNINGSVIS KAN konstateras att hemkomsten är nu genomförd och omställningen till vardagen hemma i Sverige har gått bra. Det är viktigt att komma hem till något och inte dröja sig kvar i det som varit. En viktig del är att den medföljande skall kunna återkomma till sitt arbetsfält för att man skall kunna anse sig fullt återanpassad. Även om det har varit en fantastisk tid så har var sak sin tid och det gäller att inte fastna i attachérollen för den ha tagits över av någon annan. ■

Snöstorm och skotta ut granne som behöver hjälp är självklart.

VAPENBRÖDERNAS

Årsmöte 2011

Årsmötet avhålls på Berga den 9 april 2011
Plats: Blå salen

Preliminärt program:

- Ankomst Berga 10.45
- Lunch i Valhall
- Årsmötesförhandling
- CAmf1 information
- Avslutning o hemtransport ca 14.00

Buss kommer att avgå från färjeläget i Vaxholm kl 09.30. Går via Shellmacken (mot Sthlm sidan), Danderyd T-banehpl), Klarabergsviadukten.

Bindande anmälan med fullständigt personnummer och namn samt önskad påstigningsplats görs till *Tommy Aasa* tel 010 823 30 12 eller 0705 82 63 86 senast den 1 april.

DU STÄLLER VÄL UPP ?

Hjärtligt välkomna – Styrelsen

NÅGRA GLIMTAR *från* **beredskapsåren 1939–1945**

Hamnskär 1943. Förmodligen är det Luciafirande.
Fr v Lennart Hagström, Göte Gidhagen, Per-Helge Jansson, Henry Kättström, Ingvar Ingelshed och Bror Wass.

Då jag tyckt att det numera i Borgskum är ganska magert med artiklar från beredskapstiden så har jag fattat pennan och skriver ner några rader som handlar om den tiden.

Lennart Hagström

NÄR DE NORSKA KUSTARTILLERISTERNA VID Hitlers angrepp på Norge den 9 april 1940 sänkte den tyska kryssaren *"Blücher"* i Oslofjorden så var det kanske den bedriften som gav mig tanken att söka till kustartilleriet och kunna hjälpa till med att förhindra att en fiende skulle få fast mark under fötterna.

Så den 1 november 1940 är jag 18 år gammal på Oskar-Fredriksborg som kustartillerist och installerar mig på 4:e kompaniet i kasern 2 efter att ha lämnat hemmet på Söder och avslutat studierna vid realskolan på berget vid Hornsgatan.

Sedan 35 unga grabbar och jag, som skulle utbildas till sjöfrontsartillerister, fått kläder och övrig utrustning så började övningarna direkt efter att vi flyttat över till kasern 3 och stamrekryt-skolan där. Vi skulle ha varit 37 man men *Sam Lövgren* kom för sent och fick starta sin militära karriär med en dag i arresten.

Furir 28/4 Hagström på Järflotta den 8 augusti 1944.

På grund av krigsläget i Europa med både tysk och sovjetisk krigsmakt alldeles utanför knutarna forcerades utbildningen men tidig stark vinterkyla försvårade övningarna vid ex 1 och på grund av de frusna fingrarna blev det många gevär som åkte i backen. Också ex 2 kom att bli jättehård i snömassorna för att inte tala om pjäsexercisen med en utsliten 57 mm kanon uppställd i en nerkyld dragig lada en bit från kasern 4. Den alltför ofta återkommande vakttjänsten under vinterhalvåret vid rekryt- och senare under korpralskolan blev väldigt påfrestande. Att under ett dygn göra fyra tvåtimmarspass med att vandra runt i den starka kylan och pinande vinden var ett verkligt kraftprov. Flera dagar i veckan fick vi ändå lite återhämtning och upptining då vi hade några timmars teorilektioner i skolhuset.

Vår uniform vid denna tid liknade Flottans med liten skillnad i gradbeteckningarna, dessutom var våra skoltecken o.d. röda i stället för Flottans gula. Namnbandet i KA:s rundmössa var KUNGL. KUSTARTILLERIET, medan Flottan hade KUNGL. FLOTTAN eller ett båtnamn. Men på vår kaserngård såg vi också många i armens grå uniform. Det var inkallade ingående i ett detachement från Göta Livgarde som hade till uppgift att ingå i närförsvaret. Truppen bestod till en stor del av män från Stockholms Söder förlagda i kasern 4

Forts. sid 10 »

NÅGRA GLIMTAR *från* **beredskapsåren 1939–1945**

NÅGRA GLIMTAR *från* **beredskapsåren 1939–1945**

och de hade i gymnastiksalen en bejublad minirevy med namnet *”Söder går till försvar”*.

Vår första plutonchef var *fänrik Bertil Stjernfeldt*, numera välkänd som militärhistoriker, som vi minns med sympati. Emellanåt hade vi *fänrik Eric Johansson*, (senare *Jarneberg* och regementschef) till instruktör. Nybakade *fänriken Johansson* blev en av de första att omnämnas rör en svensk insats under andra världskriget när han den 17 september 1939 fick gå ut med en vedettbåt och på havet utanför Mellsten ta hand om den polska ubåten *”Sep”* som flytt från tyskarna. Några dagar senare blev två polska ubåtar till omhändertagna utanför Korsö och de tre ubåtarna blev placerade i Vaxholm där också besättningarna inkvarterades och där stamrekryterna fick gå den s.k. *”polackvakten”*.

« Söder går till försvar »

Den 5 december 1940 inträffade den händelse som sedan under en lång tid framöver kom att återberättas som *”Slaget på Värmdö”*. *Henry Kättström* hade under en närstridsövning vid en leråker på Värmdö tappat skyddsbaljan på gevärets bajonett och råkade sätta in flera stötar i rumporna på två kamrater som fick flera djupa sticksår och måste föras till sjukhus. Det tog flera veckor innan de kunde återgå i tjänst och *Kättström* fick sedan emellanåt stå ut med att bli kallad *”Bajonettkungen”*.

« Slaget på Värmdö »

En man som vi särskilt uppskattade var den man som varje kväll kom med två trälådor och ställde upp dessa vid kanslihusets utfart till stora vägen och radade upp sitt sortiment av choklad och andra godsaker och skapade OF:s gottkiosk.

Exercishuset, som stod där vattenhallen nu står, omvandlades varje kväll utom onsdagar till biolokal där det var föreställningar med ofta full salong av militär och civila. *Flaggjunkare ”Mulle” Carlsson Ljungberg* var under många år en trogen biljettrivare. På onsdagarna intogs exercishuset av de danslystna.

Efter att ha avslutat stamrekrytskolans första del på OF förflyttades vi i april 1941 till Korsö där det genast blev pjäsexercis och intensiva närstridsövningar samt roddträning med de tungrodda ID-huggarna under ledning av *löjtnant Benckert, flaggkorpral Martin Hjelm* och *furir Gösta Dahlgren*. Efter en tid, då vi tyckte oss vara tämligen hemma på att sköta både 15 cm och 57 mm kanonerna, måste vi avbryta övningarna för att bygga ut öns taggtrådsstängsel, ett hårt jobb i två veckor som kom att utföras på ett amatörmässigt sätt med små handsläggor och borrjärn för att göra fästhål i det hårda berget.

På midsommardagen den 22 juni 1941 anfaller Tyskland Sovjetunionen. Då en stor del av personalen var på lång helgpermission och en del var och roade sig i Sandhamn så utbröt på Korsö en kaosartad aktivitet för att göra ön stridsberedd. Bl.a. så har *Göte Gidhagen* berättat att man hade alldeles för lite av projektiler till 15 cm pjäserna och en vedettbåt bogserande två tiohuggare, med *Gidhagen* som styrman på den sista, beordrades till OF för hämtning av projektiler från fortet. Vid färden till Korsö hade den bogserande vedettbåten och de båda nerlastade tiohuggama det svårt i den höga sjön och vid passering i det trånga Sandhamnssundet blev det kollisionstillbud med en mötande segelbåt och bogserbåten tvingades till en kraftig undan- och stoppmanöver och bogsertrossen släpptes och tiohuggarna drev redlösa men *Gidhagen* i båt nr 1 kunde sätta båten på grund vid Telegrafholmen där även båt nr 2 kom att stranda.

Så småningom blev läget lugnare men vid några tillfällen fick luftvärnet träda i aktion med varningsskott då främmande flyg kom in över ön.

Vakttjänsten bjöd ibland på rena skönhetsupplevelser då man i de tidiga morgontimmarna österut mot Grönskärs fyr kunde beskåda de glänsande soluppgångarna.

På eldröret på pjäs nr 2 vid 60-årsjubileum på Korsö år 2000. Fr.v. Ingvar Ingelshed, Lennart Hagström, Göte Gidhagen, Sten Viklund och Erik Wångklev.

Den 9 augusti 1941 lämnar vi Korsö och bemannar 15 cm:s batteriet på Mellsten där det blev en intensiv sommar och höst med pjäsexercis, övningslarm och riktiga larm och övningsskjutnar då *överstelöjtnant Ragnar Wallgren* vid flera tillfällenvar i sitt esse och delade ut mördande kritik över skjutningarnas genomförande.

En av övningsskjutningarna fick vi avbryta och målbogseraren beordrades att gå in i hamn då ubåtsperiskop observerats inom övningsområdet.

Den 17 september 1941 exploderar de tre jagarna *"Göteborg"*, *Klas Horn"* och *"Klas Uggla"* vid Flottans bas vid Hårsfjärden och vi på Mellsten hör de starka smällarna och ser norrut de väldiga rökmassorna. Alla jagarna sjunker och 33 flottister omkommer. Förmodligen var det sabotage. Det är förvånande att denna då så omskakande händelsen är okänd för en stor del av de yngre generationerna.

Tämligen okänt är också de tyska trupptransporterna till Finland som på en del ställen gick inomskärs i Stockholms skärgård och från Mellstens höjder hade vi uppsikt över de stora fartygen när de passerade i stora farleden mellan oss och fastlandet.

Personligen minns jag mest skräckfärden med transportbåten *"Prins Carl"* (eller kanske hette den *"Prins Gustaf"*) i slutet av september då vid permisåterfärden från Nynäshamn rådde en storm på gränsen till orkan och skepparen gick ut först efter flera timmars tvekan. De höga vågorna sköljde över båten och de flesta ombord blev genomblöta och många blev sjösjuka.

Den 27 oktober 1941 är vi på OF igen och korpralskolan börjar. Den kommande vintern blir ännu värre än året före. Det är närmare 25 grader kallt på söndagskvällen den 23 februari 1942 när jag är med på vaxholmsbåten som lämnar Blasieholmskajen kl. 19.00 och som kommer fram till OF först omkring kl. 08.00 på måndagsmorgonen efter att i 13 timmar fått bryta isen genom att satsa och backa, satsa och backa...

Forts följer i nästa nr!

70-års-jubileum

den 1 november 2010 var en stor dag för oss tre sjöfrontsartillerister

Då hade 70 år gått sedan vi ryckte in som stamrekryter vid KA1 den 1 november 1940. Det var en rekordstor kull av stamrekryter det året och vi sjöfrontare var 37 man. Alla var vi upptända av viljan att försvara landet, både Danmark och Norge hade ju invaderats på våren.

Det blev några hårda år med de rekordkalla vintrarna i början på 1940-talet då vi satt och frös vid pjäserna på Söderarm, Hamnskär, Korsö och Mellsten och väntade på den tysk eller ryss som lyckligtvis aldrig kom.

För att fira 70-årsdagen tog vi en tur runt Vaxholm och OF och vår vän och kompanikamrta *"Mr Vaxholm" Torsten Dahlén* ställde upp och guidade oss på bästa sätt. Under vår rundtur konstaterade vi att OF nu, med tomt kanslihus och tomma kaserner ochf med både idrottsplatsen och skjutbanan igenvusna, är helt olikt det OF vi kämpade på under beredskapsåren 1940–1945.

Vi 37 sjöfrontare blev under 1940–1945 ett verkligt kamratgäng och många av oss har sedan hållit kontakt under våren.

Vi sänder en hälsning till alla Vapenbröder oh till våra kamrater ute ilandet *Arnold Andersson, Ingvar Ingelshed, Birger Johansson, Bertil Sjögren* samt till våra uppskattade instruktörer *Bertil Stjernfelt, Martin Hjelm, Hilmer Sjödén, Gösta Dahlgren och Gunnar Windling.* ■

Lennart Hagström, Nils-Erik Johansson, Erik Wångklev

POSTTIDNING Borg-Skum AMF 1
130 61 Hårsfjärden

Pjäser som "kommit hem"

Övre verket

I slutet på 1800-talet skulle det relativt nybyggda övre verket förses med de första svåra pjäserna, direktkonstruerade för KA, och inte – som så ofta var brukligt – tagna från fartyg i flottan. Pjäserna tillverkades i Bofors och hade vad som kom att kallas *"boforsmekanism"* (någon vapenbroder som vet mer därom?) och pjäserna var vänsterräfflade. Totalt rörde det sig om tre pjäser i självsänkande lavettage, dvs pjäserna vevades upp ur skyddat laddläge för avfyrning. Trycket bakåt gjorde att pjäserna sjönk ned i laddläge igen. Kalibern var 24 cm och modellår 1896. De hade en utgångshastighet vid mynningen (Vo) om 685 m/sek. Skottvidden var 12 300 meter.

Omgruppering

1939 planerade man att flytta ut pjäserna i skärgården. Först var det tänkt att de skulle stå på Nåttarö, men de kom att hamna på Järflotta. 1943 var batteriet klart för att kunna insättas i strid. Den långa byggnadstiden berodde främst på att eldrören måste genomgå en modernisering i Bofors. Vo ökades till 700 m/sek och pjäserna fick räckvidder på upp till 21000 meter.

Den 18 augusti 1948 inträffade en svår olycka vid den 2:a pjäsen med 9 omkomna som följd. Det var vid en teknisk skjutning som pendeltryck uppstod – förmodligen vid för stor laddning – som sprängde mekanismen och pjäsens bakre delar. Pjäsen reparerades sedermera och är ännu kvar på Järflotta som muséipjäs.

Hemkomst

Hennes systerpjäser däremot har återbördats till nedre verket. Ursprungstanken var att dessa skulle återta sin utgångsgruppering vid övre verket, även där som museala pjäser. Av ekonomiska skäl blev det inte så, utan undertecknad fick i stället vara med om att fotografiskt föreviga förflyttningen från en tillfällig plats, vänster om ingången till nedre verket, till slutstationen vid pansarbatteriet på baksidan. Den ena pjäsen skars av och pekar nu hotfullt ut mot Oxdjupet medan den andra ligger i en cementvagga bredvid.

WEM

Förberedelser för lyft.

Slutförvaring.

24 cm pjäs m/96.